

Ośrodek
Pomocy Społecznej
w Prudniku

**Sprawozdanie z realizacji zadań zawartych
w Gminnym Programie Wspierania Rodziny
dla Gminy Prudnik
za rok 2023**

Spis treści

1. Określenie zadań własnych Gminy	4
2. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Prudnik.....	4
3. Diagnoza sytuacji rodzin w Gminie Prudnik - wybrane elementy	5
4. Działania w ramach Programu Wspierania Rodziny w Gminie Prudnik	7
5. Potrzeby na realizację Programu	10
6. Monitoring i ewaluacja.....	11

1. Określenie zadań własnych Gminy

Do zadań Gminy zawartych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej należy:

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. Tworzenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz pracę z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych poprzez:
 - 1) Zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - 2) Prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci,
 - 3) Współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej,
 - 4) Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy,
3. Sporządzanie sprawozdań z zakresu wspierania rodziny,
4. Realizacja zadań wynikających z programów z zakresu wspierania rodziny.

2. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Prudnik

Gminny program wspierania rodziny w Gminie Prudnik opracowano w oparciu o art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 z późn. zm.) w myśl, którego gmina zobowiązana jest do tworzenia gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną. Gminny Program Wspierania Rodziny zawiera cele strategiczne i kierunki działań wynikające z potrzeb i problemów rodzin borykających się z problemami opiekuńczo- wychowawczymi. Jest dokumentem, który scala działania na rzecz rodziny.

Głównym celem Gminnego Programu Wspierania Rodzin w Gminie Prudnik jest umacnianie w procesach wychowawczych lub przywracaniu zdolności do prawidłowego pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Gminny Program Wspierania Rodzin ma również na celu diagnozowanie i analizę problemów rodzin, wsparcie w zapewnieniu dzieciom odpowiednich warunków do nauki, rozwoju i wypoczynku, wspieranie inicjatyw służących wszechstronnemu rozwojowi dzieci i młodzieży, rozwój usług wspierających dla rodzin z niepełnosprawnymi dziećmi, poprawa stanu bezpieczeństwa rodziny, dzieci i młodzieży, realizacja lokalnych programów przeciwdziałania przemocy oraz ograniczenia wszelkiego rodzaju patologii społecznych zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży, zapewnienie tymczasowego schronienia osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej, w tym ofiarom przemocy, pomoc rodzinom dotkniętym uzależnieniami.

3. Diagnoza sytuacji rodzin w Gminie Prudnik - wybrane elementy

Prudnik jest gminą miejsko - wiejską, w skład której wchodzi 10 sołectw: Czyżowice, Dębowiec wraz z Wieszczyną, Łąka Prudnicka wraz z Chocimiem, Mieszkowice, Moszczanka, Niemysłowice, Piorunkowice, Rudziczka, Szybowice, Wierzbiec.

Na dzień 31 grudnia 2023 r.- 23 925. Z różnych form świadczeń Ośrodka Pomocy Społecznej w Prudniku skorzystało łącznie 819 rodzin, tj. 1 682 osób w rodzinach.

Rodziny z dziećmi korzystające ze wsparcia Ośrodka Pomocy Społecznej często są pojmowane przez pryzmat różnych dysfunkcji. O rodzinie dysfunkcyjnej mówimy w sytuacji w której:

1. jedno bądź oboje rodziców uzależniło się od alkoholu,
2. występuje problemem wykorzystywania seksualnego czyli taka w której jedno bądź oboje rodziców wykorzystuje seksualnie kogoś w rodzinie,
3. jedno bądź oboje rodziców stosuje przemoc emocjonalną (szantaż, zastraszanie itp.) wobec członków rodziny,
4. jedno bądź oboje rodziców bije, maltretuje fizycznie kogokolwiek z członków rodziny (przemoc fizyczna),
5. występuje przewlekła choroba, a osoba chora wini za swój stan zdrowia pozostałych członków rodziny i stawia siebie w centrum uwagi.

Tabela 1. Przyczyny ubiegania się o oświadczenia z pomocy społecznej

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach	
	2022	2023
Ubóstwo	332	350
Sieroctwo	0	0
Bezdomność	6	6
Potrzeba ochrony macierzyństwa	53	73
w tym wielodzietności	36	48
Bezrobocie	388	386
Niepelnosprawność	213	224
Długotrwała i ciężka choroba	249	234
Bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	39	54
w tym rodziny niepełne	29	35
Rodziny wielodzietne	2	5
Przemoc w rodzinie	3	7
Potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0
Alkoholizm	40	51

Narkomania	1	1
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	5	11
Trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy	0	0
Zdarzenia losowe	4	3
Sytuacja kryzysowa	19	21
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0

Źródło: opracowanie własne OPS w Prudniku na podstawie danych za lata 2022-2023 r.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Prudniku wspiera potrzebujące rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i funkcjonowania w warunkach gwarantujących bezpieczeństwo i możliwość rozwoju.

Tabela 2. Rodziny objęte pomocą ośrodka pomocy społecznej w ostatnich latach

	w 2022 r.	w 2023 r.
Liczba mieszkańców Gminy	24 401	23 925
Liczba rodzin objętych pomocą ośrodka pomocy społecznej	958	819
w tym nowych rodzin	117	139
Liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą ośrodka pomocy społecznej	225	236

Źródło: opracowanie własne OPS w Prudniku na podstawie danych za lata 2022-2023 r.

Tabela 3. Rodziny korzystające ze wsparcia w formie pracy socjalnej w 2023r.

		2023
Rodziny objęte pracą socjalną OGÓŁEM		819
Liczba osób w rodzinach objętych pracą socjalną OGÓŁEM		1682
w tym	Liczba rodzin objętych wyłącznie pracą socjalną	137
	Liczba osób w rodzinach objętych wyłącznie pracą socjalną	213

Źródło: opracowanie własne OPS w Prudniku na podstawie danych za 2023 r.

Tabela 4. Piecza zastępcza w Gminie Prudnik

	2021	2022	2023
Dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo- wychowawczych	19	12	8
Dzieci przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych - koszt	244 671,89	307716,24	388 227,63
Dzieci przebywające w pieczy zastępczej	56	59	91
Dzieci przebywające w pieczy zastępczej - koszt	244 635,35	351505,87	415 520,20

Źródło: opracowanie własne OPS w Prudniku na podstawie danych za lata 2021-2023 r.

4. Działania w ramach Programu Wspierania Rodziny w Gminie Prudnik

W Ośrodku Pomocy Społecznej oprócz pracowników socjalnych zatrudnionych jest również trzech asystentów rodziny, współpracujących z rodzinami, które wymagają wsparcia w trochę innym wymiarze, aniżeli pomoc oferowana w ramach pracy socjalnej. To pomoc skupiająca się na wypracowaniu schematów postępowania w rodzinie, pedagogizacja wykonywania niekiedy zwykłych i prostych czynności czy zachowań w procesie wychowywania dzieci, jak nawyk sprzątanía, odrabiania z dzieckiem lekcji, dbałość o higienę czy systematykę i gospodarność ekonomiczną.

Zadania asystenta rodziny realizowane są zgodnie z przepisami ustawowymi i polegają przede wszystkim na prowadzeniu pracy z rodzinami, u których występuje wiele sprzężonych problemów, do których należą m.in.: niskie umiejętności opiekuńczo-wychowawcze oraz prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnienia, bezrobocie, ubóstwo, przewlekła choroba, niepełnosprawność, przemoc, wyuczona bezradność, zaburzenia psychiczne, a których występowanie powoduje trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Praca asystenta rodziny odbywa się w miejscu zamieszkania tych rodzin i poza nim, przy aktywnym współdziałaniu i współpracy pracownika socjalnego z rejonu osoby objętej wsparciem asystenta. Jeśli dzieci znajdują się w pieczy zastępczej, rolą asystenta będą działania na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny.

W przypadku powzięcia informacji o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej zleca przeprowadzenie w tej rodzinie rodzinnego wywiadu środowiskowego. Jeżeli rodzinny wywiad środowiskowy potwierdzi występowanie trudności, przekazuje kwestionariusz wywiadu asystentowi rodziny, który podejmuje pracę z tą rodziną. Przy zleceniu asystentowi rodziny pracy z daną rodziną, brany jest pod uwagę głównie zakres pomocy, jaki powinien zostać udzielony danej rodzinie. Z ustawy wynika ponadto, że asystent rodziny powinien swą pracę prowadzić za zgodą i przy aktywnym udziale rodziny oraz pobudzać ją do aktywnego współdziałania.

Asystent rodziny opracowuje i realizuje plan pracy z rodziną, który tworzy współpracując z pracownikiem socjalnym oraz rodziną, pomaga w poprawieniu sytuacji życiowej rodziny, pomaga rodzinie rozwiązywać problemy socjalne, psychologiczne oraz wychowawcze, wspiera aktywność społeczną rodziny, motywuje do podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz szukania i podejmowania pracy zarobkowej, wspiera dzieci, w razie zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodziny, podejmuje działania zaradcze i interwencyjne, prowadzi dokumentację dotyczącą pracy z rodziną, monitoruje funkcjonowanie rodziny, gdy zakończy już z nią prace, jak i współpracuje z jednostkami administracji rządowej i pozarządowej w celu działania na rzecz dziecka i rodziny.

Wspieranie rodziny, w ramach asystenta rodziny jest procesem długotrwałym, dającym bardzo trudno osiągalne i wymierne efekty działania, powodującym doprowadzenie rodziny do istotnych zmian postępowania członków rodziny i ich sytuacji życiowej, niwelowania destruktywnych zachowań członków rodziny, samodzielności w realizowaniu spraw rodzinnych, podniesieniu jakości życia członków rodziny.

Działania asystenta rodziny ukierunkowane były przede wszystkim na utrzymaniu dzieci w ich naturalnym środowisku, ale także na powrót dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodzin biologicznych. Szeroko zakrojona współpraca pracowników socjalnych z asystentami rodziny miała znaczący wpływ na zmniejszenie się ilości rodzin objętych asystenturą, na jej jakość oraz przede wszystkim na zmniejszenie ilości dzieci z naszej gminy przebywających w pieczy zastępczej. Na jednego asystenta przypada zgodnie z ustawą nie więcej jak 15 rodzin.

Tabela 5. Rodziny, którym udzielono wsparcia asystenta rodziny

	2021	2022	2023
Liczba asystentów rodziny	3	3	3
Rzeczywista liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny	52	65	45
w tym liczba dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny	116	119	141

Źródło: opracowanie własne OPS w Prudniku na podstawie danych za lata 2021-2023 r.

Ponadto w ramach przedmiotowych zadań dotyczących wspierania rodziny OPS realizował zadania dotyczące przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Aby udzielić wsparcia rodzinom dotkniętym przemocą działa Zespół Interdyscyplinarny składający się z grupy specjalistów z różnych dziedzin, których zadaniem jest integrowanie i koordynowanie prac i zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Tabela 6. Rodziny objęte procedurą „Niebieskiej Karty”

Lp.		2021	2022	2023
1	Liczba rodzin, w których wszczęto procedurę „Niebieska Karta”			
	Liczba rodzin	60	56	68
	Liczba dzieci w tych rodzinach	76	67	78

Źródło: opracowanie własne OPS w Prudniku na podstawie danych za lata 2021-2023 r.

W ramach wsparcia rodziny korzystają również ze wsparcia materialnego w formie świadczeń z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, wychowawczych, funduszu alimentacyjnego, dodatków mieszkaniowych i energetycznych, a także wsparcia niematerialnego, jak Karta Dużej Rodziny i Opolska Karty Rodziny oraz dostępność w gminie placówki wsparcia dziennego i świetlic środowiskowych. Dzieci mają możliwość spędzania czasu wolnego w Placówce Wsparcia Dziennego – Świetlicy Opiekuńczej „Dąbrówka”, gdzie prowadzone są zajęcia o charakterze socjoterapeutycznym. Placówka ma za zadanie zapewnienie opieki wychowawczej dzieciom w czasie wolnym od zajęć szkolnych, profilaktykę wychowawczą, pomoc w nauce i pokonywaniu trudności szkolnych, organizowanie zajęć rozwijających twórcze zainteresowania i uzdolnień dzieci, kształtowanie prawidłowych kontaktów dziecka z jego rodziną i otaczającym środowiskiem. Pracę wychowawczą ma na celu kształtowanie postaw społecznie pożądanych u dzieci, niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania w dorosłym życiu, kształtowanie u dzieci nawyków i zachowań prozdrowotnych oraz zapewnienie poczucia bezpieczeństwa w czasie prowadzonej z dzieckiem pracy. Ponadto przy Ośrodku Pomocy Społecznej działa Punkt Informacyjno-Konsultacyjny dla Uzależnionych i ich rodzin oraz Ofiar i Sprawców Przemocy. W ramach pracy Punkt zatrudnia psychologa i psychoterapeutę oraz radcę prawnego.

W 2023 r. Ośrodek Pomocy Społecznej w Prudniku realizował projekt unijny pn. „Blżej rodziny i dziecka - wsparcie rodzin przeżywających problemy opiekuńczo - wychowawcze oraz wsparcie pieczy zastępczej – III edycja”, który realizowany był w projekcie partnerskim z ROPS i w ramach tego projektu utworzona została druga placówka wsparcia dziennego w formie podwórkowej dla 15-stu dzieci.

Podjmując rozważania na temat roli rodziny w systemie profilaktyki, trzeba zdawać sobie sprawę z aktualnych zagrożeń jakie niesie za sobą rozwój cywilizacji. Postawy wielu ludzi nacechowane są lękiem przed przyszłością, rozczarowaniem. Wiele małżeństw się rozpada. Rodzice są zapracowani, nie zwracają uwagi na potrzeby dziecka (głównie emocjonalne). Coraz bardziej widoczne są różnice pomiędzy bogatymi a biednymi. Najbardziej przez ten stan rzeczy cierpią dzieci, które pozostawione „same sobie” podejmują działania dewiacyjne, które prowadzą do niedostosowania społecznego. Czas minionej pandemii oraz wojna na Ukrainie nie ułatwiły niwelowania tego stanu rzeczy, wręcz przeciwnie wywołały nowe problemy w szczególności zaburzenia emocjonalne, depresję i choroby psychiczne.

Pracownicy socjalni i asystenci rodziny Ośrodka Pomocy Społecznej w Prudniku w ramach wykonywania swoich obowiązków podejmują działania na rzecz rodzin dysfunkcyjnych, borykających się z różnorodnymi problemami. Praca z takimi rodzinami wymaga od kadry pomocy społecznej wysokiego profesjonalizmu i zaangażowania w podejmowanych działaniach. Doskonalenie kompetencji służb i instytucji prowadzono poprzez:

1. szkolenia wewnętrzne dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego i grup diagnostyczno-pomocowych oraz pracowników instytucji realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania

- przemocy w rodzinie,
2. szkolenia pracowników OPS organizowane przez firmy szkolące,
 3. samodoskonalenie poprzez wspólne rozwiązywanie problemów z innymi pracownikami,

Potrzeby na realizację Programu

Obowiązująca od 1 stycznia 2012 r. ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakładając na gminę nowe zadania nałożyła jednocześnie obowiązek finansowania realizacji tych zadań w znacznym zakresie. W ustawie przewidziano wprawdzie mechanizmy wsparcia finansowego jednostek samorządu terytorialnego środkami z budżetu państwa, jednakże z roku na rok są one coraz bardziej ograniczane. Mając na uwadze powyższe większość realizowanych działań gmina będzie musiała finansować we własnym zakresie, zabezpieczając na ten cel środki w budżecie.

Rok 2023 i kolejne lata będą kontynuacją prowadzonych działań w zakresie tworzenia systemu opieki oraz pomocy rodzinie znajdującej się w trudnej sytuacji, która nie wykonuje swoich funkcji rodzicielskich w sposób prawidłowy oraz zapewnienia rodzinie z problemami potrzebnego wsparcia.

Zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przedstawia się następujące potrzeby w powyższym zakresie:

- 1) Monitoring gminnego programu wspierania rodziny, o którym mowa w art. 176 pkt 1 ustawy.
- 2) Kontynuacja zadania związanego z zapewnieniem rodzinom przeżywającym trudności wychowawcze wsparcia i pomocy ze strony asystenta rodziny – utrzymanie zatrudnienia min. trzech asystentów rodziny.
- 3) Doskonalenie kadry pomocy społecznej zajmujących się pracą z rodziną.
- 4) Zapewnienie środków na współfinansowanie pobytu dzieci z terenu naszej gminy w systemie pieczy zastępczej.
- 5) Utworzenie przez gminę kolejnej placówki wsparcia dziennego dla dzieci (o której mowa w art. 18c i 24 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) oraz włączenie jej w struktury organizacyjne Ośrodka Pomocy Społecznej w Prudniku, zgodnie z art. 111 ustawy z dnia 12 marca 2014 r. o pomocy społecznej .

6) Rozszerzenie oferty Punktu Informacyjno - Konsultacyjnego, działającego w strukturach Ośrodka Pomocy Społecznej w Prudniku o następujące formy pomocy:

- psychoterapia rodzinna i małżeńska na terenie gminy lub w miejscu zamieszkania rodziny (chodzi o terapię rodziców z dziećmi) – np. terapia systemowa,
- mediacja rodzinna i terapia rodzinna,
- usługa psychiatry dziecięcego.

6. Monitoring i ewaluacja

Monitoring sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej prowadzony był na bieżąco zarówno przez asystentów rodziny, pracowników socjalnych Ośrodka a także członków Zespołu Interdyscyplinarnego w Prudniku w ramach:

- pracy grup diagnostyczno-pomocowych powołanych do prowadzenia procedury Niebieskie Karty w danej rodzinie,
- spotkań interwizyjnych pracowników socjalnych, asystentów i Dyrektora Ośrodka
- konsultacji z pedagogami szkolnymi, kuratorami sądowymi, specjalistami pracującymi w ramach Punktu Informacyjno - Konsultacyjnego.

p.o. DYREKTORA
Ośrodka Pomocy Społecznej
Bednarczuk
mgr Bernadeta Bednarczuk